महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६०
चे कलम ८१ (६) नुसार सहकारी संस्थाचे
फेरलेखापरिक्षण प्रस्ताव सादर करतांना
घ्यावयाचे दक्षताबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कार्यालय
सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था,
महाराष्ट्र राज्य,पुणे.
परिपत्रक क्रमांक लेप/कक्ष-१७/लेप/प्रस्ताव/दक्षता/२४४/सन ०९ दिनांक फेब्रुवारी २०१०/---१५/०३/२०१०.

वाचावे- या कार्यालयाचे परिपत्रक क्र.एडीटी/स.आ./१२०८/२६३६/प्र.क्र.१/सन १८ दि.१०/०९/२००८

प्रस्तावना

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम ८१ (६) अन्वये राज्यातील सहकारी संस्थेच्या फेरलेखापरीक्षणाबाबत तरतूद आहे. सदर पोट कलमाखालील तरतुदीनुसार संस्था अथवा मागणी अर्जानुसार निबंधकास संबंधित सहकारी संस्थांचे फेरलेखापरिक्षण करण्याची गरज वाटल्यास अन्यथा तशी खात्री झाल्यास अशा सहकारी संस्थांचे फेरलेखापरीक्षण करुन घेता येते.

शांती सागर पोलीस को. ऑप. हौ. सोसायटी, मुंबई या संस्थेने, मा उच्च न्यायालयात याचिका क्रमांक १९२८/२००८ दाखल करुन, विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, मुंबई यांचे दिनांक ३१/०१/२००७ चे फेरलेखापरीक्षणाचे आदेश अधिकार बाहय असल्याचे आव्हान दिले आहे. सदर याचिकेवर मा.मुंबई उच्च न्यायालयाने दिनांक २/०७/२००८ रोजी निर्णय दिला असून विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था मुंबई यांनी फेरलेखापरीक्षणाचा काढलेला आदेश, शासन अधिसूचना दिनांक ०७/०८/१९९३ ला अधिकार प्रदान पार्श्वभूमीवर अधिकार बाहय असल्याने रदद ठरविलेला आहे आणि कलम ८१ (६) खालील अधिकारानुसार फक्त सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हेच सहकारी संस्थांच्या फेरलेखापरीक्षणाचे आदेश पारीत करु शकतील असे स्पष्ट केले आहे. सदरची बाब क्षेत्रीय कार्यालयाच्या निदर्शनास आणून , सदर निर्णयाची अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने उपरोक्त वाचावे अन्वये परिपत्रक निर्गमित करण्यात आलेले आहे.

उपरोक्त वाचावे परिपत्रकीय सूचनानुसार क्षेत्रीय कार्यालयाकडून सहकारी संस्थेच्या फेरलेखापरिक्षणाबाबत मुख्यालयास प्रस्ताव प्राप्त होत असून, सदरचे प्रस्ताव विशिष्ट निकषावर आधारित असल्याचे दिसून येत आहे असे प्राप्त होणारे प्रस्ताव स्वयंस्पष्ट संबंधित निबंधकाचे आवश्यक शिफारशीसह असल्यामुळे सदर प्रस्तावावर वेळीस कार्यवाही करणे या कार्यालयास अडचणीचे ठरत आहे. अशा प्रकरणी खालील प्रमाणे सूचना निर्गमित करण्यात येत असून या कार्यालयास सदरचे प्रस्ताव सादर करतेवेळी किमान खालील बाबीची पूर्तता करुनच स्वंयस्पष्ट व आवश्यक त्या शिफारशीसह प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करण्यात यावेत.

१. संस्थेचे संबधित कालावधीचे मूळ लेखापरिक्षण केलेल्या लेखापरीक्षकाचे नांव व हुददा तसेच लेखापरीक्षण कालावधी दर्शविण्यात यावा.

२. फेरलेखापरीक्षण करावयाचा कालावधी दर्शविण्यात यावा.

३. ज्या कारणांमुळे व आक्षेपामुळे संबंधित संस्थेचे कालावधीचे फेरलेखापरीक्षण करणे आवश्यक आहे अशा कारणाचा/मुददयांचा समावेश मूळ लेखापरीक्षण अहवालात आहे किंवा कसे याबाबत सर्व प्रथम खात्री करण्यात यावी.

४. निबंधकास फेरलेखापरीक्षण करण्याची गरज वाटल्यास अन्यथा तशी खात्री झाल्यास कारणांमुळे/मुददयांमुळे संस्थेचे फेरलेखापरीक्षण करुन घेणे आवश्यक वाटते. अशा प्रकारे सहकारी कायदयातील तरतुदीनुसार इतर लेखापरीक्षणाचा पर्याय सर्व प्रथम स्विकारणे उचित राहील. उदा. चाचणी लेखापरीक्षण, फिरते पथक लेखापरीक्षण, विशेष लेखापरीक्षण म्हणजे कोणत्याही प्रकारच्या सहकारी संस्थेचे फेरलेखापरीक्षणाबाबत या कार्यालयास शिफारस करण्यापूर्वी उपरोक्त पर्यायाचा सर्वप्रथम विचार करावा.

५. ज्या कारणामुळे,मुददयांमुळे व आक्षेपामुळे फेरलेखापरीक्षण घेणे आवश्यक आहे. अशा कारणांचा/मुददयांचा सविस्तर तपशील आवश्यक शिफारशीसह प्रस्तावात देण्यात यावा.

६. फेरलेखापरीक्षणाची मागणी करणारे अर्जदार फेरलेखापरीक्षण शुल्क भरण्यास तयार आहे किंवा कसे याबाबत तपशील देण्यात यावा.

७. या कार्यालयाचे परिपत्रक दिनांक १५/०४/२००८ मधील सूचनानुसार मुळ लेखापरीक्षण केलेल्या लेखापरिक्षकास वरिष्ठ असलेल्या संवर्गातील लेखापर्रीक्षकाचे नावाची शिफारस जिल्हा विशेष लेखापरीक्षक कार्यालयाशी समन्वय साधून फेरलेखापरीक्षणाकरिता करण्यात यावी.

८. उपरोक्त सुचना व्यतिरिक्त आवश्यकतेनुसार आवश्यक अभिप्राय स्पष्ट शिफारशीसह प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करावा.सदर पत्राची प्रत संबधित अर्जदारास सुध्दा देण्यात यावी.

उपरोक्त सूचनाचे पालन करुनच यापुढे सहकारी संस्थांच्या फेरलेखापरीक्षणाचे परिपूर्ण प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करण्यात यावे. सदर सूचनांचे उल्लंघन करणारे संबंधित अधिकारी उचित कारवाईस पात्र राहणार नाही याची नोंद घ्यावी. सदरच्या सूचना विभागीय सहबिनंधक,सहकारी संस्था व विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था (लेखापरीक्षण) यांनी आपले अधिनस्त सर्व कार्यालयांच्या निदर्शनास आणून सदर सूचनांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी होईल असे पहावे.

(राजगोपाल देवरा)
सहकार आयुक्त व निबंधक,
सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

प्रत-

१.विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, विभाग, (सर्व)
२.विभागीय सहनिबंधक (लेखापरीक्षण),सहकारी संस्था (सर्व)----------विभाग----------
३.जिल्हा उपनिबंधक,सहकारी संस्था (सर्व)
४.जिल्हा विशेष लेखापरीक्षक,सहकारी संस्था (सर्व)

प्रत माहीतीस्तव
१.सर्व पर्यवेक्षकीय अधिकारी, मुख्यालय, पुणे.
२.सर्व कार्यासन अधिकारी, मुख्यालय, पुणे.

महाराष्ट्र सहकारी स[illegible]था अधिनियम १९६०
चे कलम ८१ (६) नु[illegible]ार सहकारी संस्थाचे
फेरलेखापरीक्षण प्रस[illegible]व सादर करताना
घ्यावयाचे दक्षतेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कार्यालय
सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे
परिपत्रक क्र. लेप/कक्ष-१७/लेप/फेर. लेप. प्रस्ताव/दक्षता/ 2584
दिनांक:- फेब्रुवारी २०१०.
१५/३/१०

वाचावे:- या कार्यालयाचे परिपत्रक क्र. एडी. टॉ./स.आ./१२०८/२६३६/प्र.क्र[illegible]१/का-१८, दि. १०/०५/२००८

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम ८१ (६) अन्वये [illegible]राज्यातील सहकारी संस्थाच्या
फेरलेखापरीक्षणाबाबत तरतुद आहे. सदर ठोट कलमाखालील तरतुदीनुसार संस्[illegible] उपविधी मधील तरतुदी अथवा वेळोवेळी
निबंधकास संबंधित सहकारी संस्थांचे फेरलेखापरीक्षण करण्याचा गरज वाटल्यास अन[illegible]था तरतुद शासनाची झाल्यास अशा
सहकारी संस्थाचे फेरलेखापरीक्षण करुन घेता येते.

शांती सागर पतसंस्था को-ऑप हौसिंग सोसायटी मुंबई या संस्थेने मा. मुंबई [illegible]उच्च न्यायालयात याचिका क्र.
१२२८/२००८ दाखल करुन, विशेषीय सहकारी सहकारी संस्था, मुंबई यांचे दिनांक ३१/०५/२००७ चे
फेरलेखापरीक्षणाचे आदेश अधिकार बाह्य असल्याने, अमान्य केले होते. सदर याचिकेवर मा. मुंबई उच्च
न्यायालयाने दिनांक २/०७/२००८ रोजी निर्णय दिला असून, विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था, मुंबई यांचे
फेरलेखापरीक्षणाचा काढलेला आदेश, शासन अधिसूचना दिनांक ९७/०८/१९९३ अधिकार प्रदान-पार्श्वभूमीवर
अधिकार बाह्य असल्याने, रद्द ठरविलेला आहे आणि कलम ८१ (६) खालील अधिकारानुसार फक्त सहकार
आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हेच सहकारी संस्थाच्या फेरलेखापरीक्षणाचे आदेश पारित
फक्त खालील गोष्टी साध्य केले आहे: सदरचा वाद क्षेत्रीय कार्यालयाच्या निदर्शनास आणून, सदर निर्णयाची
अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने उपरोक्त बाबींचे अनुषंग परिपत्रक निर्गमित करण्यात आलेले आहे.

उपरोक्त याचाचे परिपत्रकांच सुचनानुसार क्षेत्रीय कार्यालयाकडून सहकारी संस्थांच्या फेरलेखापरीक्षणाबाबत
मुख्यालयास प्रस्ताव प्राप्त होत असून, सदरचे प्रस्ताव विशिष्ट निकषावर आधारित असल्याचे दिसून येत आहे. असे
प्राप्त होणारे प्रस्ताव स्पष्टपणे व संबंधित निकषांचे आवश्यक शिफारशीसह सादर होत नसल्याने, सदर प्रस्तावावर
कार्यवाही करणे या कार्यालयास अडचणीचे ठरत आहे. अशा प्रकरणी खालील प्रमाणे सुचना निर्गमित करण्यात येत
असून, या कार्यालयास सदरचे प्रस्ताव सादर करतेवेळी किमान खालील बाबींची पूर्तता करुनच स्वयस्पष्ट व
आवश्यक त्या शिफारशींसह प्रस्ताव या कार्यालयास सादर करण्यात यावेत.

१) सदरचे संबंधित कालावधीचे मुळ लेखापरीक्षण फेरलेखापरीक्षण अहवालात आढळून आलेल्या दोषांचे
लेखापरीक्षण कालावधी दर्शविण्यात यावा.
२) फेरलेखापरीक्षण कार्यक्रमाचा कालावधी दर्शविण्यात यावा.
३) ज्या कारणामुळे व आक्षेपामुळे संबंधित संस्थेचे संबंधित कालावधीचे फेरलेखापरीक्षण करणे
आवश्यक आहे, अशा कारणांचा / मुद्द्यांचा सविस्तर मुद्देनिहाय फेरलेखापरीक्षण अहवालात आढळून
येणे आवश्यक असे प्रथम दर्शनी स्पष्ट करण्यात यावे.

(3)'

४) निबंधकास फेरलेखापरीक्षण करण्याची परवानगी वाटल्यास अन्या... कारणामुळे / मुद्द्यामुळे संस्थेचे फेरलेखापरीक्षण करणे आ... सहकारी कायद्यामधील तरतूदीनुसार इतर लेखापरीक्षणाचा प्रकार... राहील. उदा. चौकशी लेखापरीक्षण, फिरते पथक लेखापरीक्षण, ... कोणत्याही प्रकारच्या सहकारी संस्थेचे फेरलेखापरीक्षणाबाबत ... करण्यापूर्वी उपरोक्त पर्यायाचा सर्वप्रथम विचार व्हावा.

५) ज्या कारणामुळे, मुद्द्यामुळे व आक्षेपामुळे फेरलेखापरीक्षण दिले आ... मुद्द्याचा सविस्तर तपशील आवश्यक शिफारशीसह प्रस्तावात देण्यात...

६) फेरलेखापरीक्षणाची मागणी करणारे अर्जदार फेरलेखापरीक्षण शुल्क ... कसे याबाबत तपशील देण्यात यावा.

७) या कार्यालयाचे पारपत्रक दिनांक १५/०४/२००८ मधील सुचनानुसा... लेखापरीक्षकास वरिष्ठ असलेल्या सर्वातील लेखापरीक्षकाचे ना... लेखापरीक्षक कार्यालयाशी समन्वय साधून फेरलेखापरीक्षणाकरिता ...

८) उपरोक्त सूचना व्यतिरिक्त आवश्यकतेनुसार आवश्यक अभिप्राय ... या कार्यालयास सादर करावा. सदर पत्राची प्रत संबंधित अर्जदारास ...

उपरोक्त सूचनाचे पालन करुनच यापुढे सहकारी संस्थांच्या फेरलेखापरी... कार्यालयास सादर करण्यात यावे. सदर सुचनांचे उल्लंघन करणारे संबंधित अधिकारी ... याची नोंद घ्यावी. सदरच्या सुचना विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था व विभागीय ... (लेखापरीक्षण) यांनी आपले अधिनस्त सर्व कार्यालयांच्या निदर्शनास आणून सदर सु... होईल असे पहावे.

...शी खात्री झाल्यास ... प्रत्यक्ष वाटते. अशा प्रसं... सर्व प्रथम स्विकारणे अ... विशेष लेखापरीक्षण ... या कार्यालयास ... स्थक आहे. अशा कारण... यावा.

...भरण्यास तयार आहे कि... मुळ लेखापरीक्षण फेर... ...ची शिफारस ... रण्यात यावी. ...स्पष्ट शिफारशीसह प्रस्ता... ...रा देण्यात यावी.

...क्षणाचे परिपूर्ण प्रस्ताव ...चित कारवाईस पात्र राहतील. ...सहनिबंधक, सहकारी संस्था ...नांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी

(रा... गोपाळ देवरा)
सहकार ...युक्त व निबंधक
सहकारी सं... ...ा, महाराष्ट्र राज्य, पु...

प्रत :-

१. विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, भूदल ई... विभाग (सर्व)
२. विभागीय सहनिबंधक (लेखापरीक्षण) सहकारी संस्था, (सर्व) ..... वि... .....
३. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था (सर्व)
४. जिल्हा विशेष लेखापरीक्षक, सहकारी संस्था (सर्व)

प्रत माहितीस्तव :-

१. सर्व पर्यवेक्षकीय अधिकारी, मुख्यालय, पुणे.
२. सर्व कार्यासन अधिकारी, मुख्यालय, पुणे.